

7. Шуляк С.О., Баштова Н.А. Оцінка ефективності менеджменту організації: сучасні підходи та методики. *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»*. 2019. Вип. 140. С. 112-116.

8. Швед В.В., Парчевська Т.О. Сутність методів управління як основа ефективного управління підприємством. *Подільський науковий вісник*. № 3(23)-4(24). 2022. С. 112-117

Чорна Л.О., доктор економічних наук,
професор, професор кафедри бізнесу і права,
Вінницький інститут Університету «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7142-4597>

Євась Т.В., старший викладач
кафедри бізнесу і права,
Вінницький інститут Університету «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9637-7341>

Мельничук Ю.М., здобувач 4-го року
підготовки, спеціальність «Менеджмент»
Вінницький інститут Університету «Україна»

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-26-8>

ФІНАСОВА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

FINANCIAL RESTRUCTURING AS A TOOL FOR RESTORATION OF MANAGEMENT OF THE FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE

Анотація. У статті розглянуто сутність реструктуризації та фінансової реструктуризації. Визначено напрями проведення реструктуризації підприємства. Досліджено мету та джерела фінансової реструктуризації. Розглянуто послідовність етапів проведення фінансової реструктуризації підприємства.

Ключові слова: реструктуризація, фінансова реструктуризація, фінансовий стан, фінансові ресурси, управління фінансовим станом підприємства.

Abstract. The article examines the essence of restructuring and financial restructuring. The directions of enterprise restructuring are determined. The purpose and sources of financial restructuring have been studied. The sequence of stages of financial restructuring of the enterprise are considered.

Key words: restructuring, financial restructuring, financial condition, financial resources, management of the financial condition of the enterprise.

Постановка проблеми. В реаліях сьогодення вітчизняним підприємствам доводиться шукати можливості забезпечення ефективного функціонування, збереження виробничого потенціалу та платоспроможності. Досягти цього можна за допомогою реструктуризації як одного з дієвих засобів оздоровлення підприємства, що передбачає організаційні, економічні, правові та технічні заходи, спрямовані на покращення фінансового стану підприємства та підвищення ефективності його виробничо-господарської діяльності.

В сучасних умовах дане питання набуває особливої актуальності, коли кожна галузь української економіки та кожен суб'єкт господарювання відчув на собі негативні наслідки війни та існує значний ризик витратити бізнес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретично-практичних аспектів фінансової реструктуризації здійснює багато вчених-економістів, зокрема: Єріс Л.М., Крохмальова Н.А., Любенко Н.М., Пузирьова П.В., Савенко Д.М. Слав'янська Н.Г., Тарасенко І.О. та інші. Проте залишається необхідність подальшого вивчення питань реструктуризації як обов'язкової основи відновлення управління фінансовим станом підприємства, що дозволить проводити подальші якісні зміни в його діяльності.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сутності, та мети фінансової реструктуризації, розгляд форм, варіантів та порядку її проведення.

Виклад основного матеріалу. Для фінансування та забезпечення ефективності господарської діяльності підприємству необхідно мати достатній обсяг фінансових ресурсів – тобто, грошових коштів, які мобілізуються з власних і зовнішніх джерел та знаходяться у розпорядженні підприємства у фондовій та не фондовій формах. При цьому, формування фінансових ресурсів підприємства – це складний динамічний процес, орієнтований на найраціональніше використання внутрішніх можливостей суб'єкта господарювання та максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем та забезпечення якісного використання наявного фінансового потенціалу [7, с. 48-49].

Одним із підходів, що дозволяє підприємству досягти довгострокових позитивних результатів і мати стійке фінансове забезпечення є реструктуризація, зокрема фінансова.

Відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства (№2597-VIII від 18.10.2018 року) під реструктуризацією підприємства розуміється здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, підвищенню ефективності виробництва, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції та повному або частковому задоволенню вимог кредиторів [1].

Реструктуризація підприємств здійснюється в трьох таких напрямках:

1) виробничо-технологічному, який характеризується впровадженням нових ефективних технологій стосовно потреб ринку;

2) фінансово-економічному, пов'язаному з оздоровленням фінансового стану;
3) зміною організаційної структури підприємства і системи його управління, що для кожного підприємства необхідно створювати і реалізовувати свою комплексну програму реструктуризації [4, с. 113].

На особливу увагу заслуговує саме фінансова реструктуризація, оскільки вона дозволяє зміцнити фінансовий потенціал підприємства як основи вирішення стратегічних завдань його розвитку.

Фінансова реструктуризація передбачає реформування корпоративних відносин стейкхолдерів підприємства з вагомим залученням додаткових інвестицій для оздоровлення його стану, стабілізації загального фінансового потенціалу підприємства. Фінансова реструктуризація стабілізує підприємство, його фінансовий потенціал, мінімізує ризик та загрози його ліквідації, створюючи таким чином базу для інвестування в подальші санаційні заходи [3, с. 54].

Верховна Рада України прийняла Закон України «Про фінансову реструктуризацію» (№1414-VIII від 14.06.2016 року), який визначає умови та порядок проведення процедури добровільної фінансової реструктуризації боржника із вжиттям заходів, передбачених цим Законом. Даний нормативно-правовий акт було прийнято з метою подолання негативних наслідків у фінансовому секторі, спричинених системною фінансовою кризою в економіці України. Враховуючи негативний вплив пандемії Covid-19 та руйнівні наслідки, що спричиняє війна, у липні 2022 року Верховна Рада України продовжила дію закону до 1 січня 2028 року.

Відповідно до закону, фінансова реструктуризація здійснюється з метою:

1) сприяння відновленню господарської діяльності боржників, які перебувають у критичному фінансовому стані, шляхом реструктуризації їхніх грошових зобов'язань та/або їхньої господарської діяльності;
2) підтримки стабільності фінансової системи;
3) забезпечення доступу боржників до фінансування для відновлення їхньої господарської діяльності [2].

Джерела фінансової реструктуризації поділяються на:

1) внутрішні: власні фінансові ресурси, які спрямовуються на покращення або відновлення платоспроможності та ліквідності підприємства, що здійснюється зазвичай та такими напрямками: реструктуризація активів, зменшення витрат, збільшення обсягів надходжень від реалізації продукції;

2) зовнішні: інвестори підприємства, підрядники підприємства, відносини з державними органами влади (можливість отримання державного кредиту), страхові компанії, фінансові інститути [3, с. 55].

Фінансова реструктуризація підприємства відбувається в кілька етапів:

1 етап: визначаються цілі, завдання та складається бізнес-план фінансової реструктуризації. По суті, метою є створення умов для задоволення вимог кредиторів за рахунок фінансово-господарської діяльності боржника.

2 етап: формується спеціальна робоча група, до складу якої входять представники підприємства, що проходить процедуру реструктуризації,

представники кредиторів та арбітражний керуючий, який може виконувати функції розпорядника майна, керуючого санацією або ліквідатора, якщо реструктуризація проводиться після відкриття провадження у справі про банкрутство, а також експерти, які проводять фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства та самої реструктуризації.

3 етап: складається план реструктуризації та графіки проведення реструктуризаційних заходів.

4 етап: проводиться діагностика підприємства - аналіз його фінансового стану, оцінка конкурентоспроможності продукції та виробничого потенціалу. Фінансовий аналіз зосереджується на питаннях, пов'язаних з використанням наявних фінансових ресурсів компанії. Аналізується структура витрат на виробництво і реалізацію продукції за товарними групами та рентабельність окремих видів продукції [5, с. 121-123].

Ключовою умовою забезпечення успішного проведення фінансової реструктуризації є здійснення якісного управління фінансовим станом підприємства, що дозволить йому досягти фінансової стабільності, платоспроможності, ліквідності та фінансової незалежності [9, с. 76].

В свою чергу, для забезпечення ефективного управління фінансовим станом підприємства актуальним є створення адаптивної системи фінансового менеджменту, що має являти собою гнучку систему принципів і методів розробки, обґрунтування, прийняття та реалізації управлінських рішень з питань формування, розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства, контролю за реалізацією цих рішень [8, с. 88].

Отже, можна говорити про виникнення фінансової синергії в результаті проведення фінансової реструктуризації. Ефект фінансової синергії проявляється через зниження фінансових витрат із залучення позикового капіталу, зниження ймовірності банкрутства в результаті диверсифікації бізнесу, зростання прибутковості інвестиційних проектів, можливості використання прихованого фінансування, зниження податків, тобто можливості знизити податкові платежі на вільні потоки грошових коштів [6].

Висновки. Фінансова реструктуризація передбачає здійснення комплексу заходів організаційного, управлінського, фінансово-економічного та виробничого характеру, які спрямовані на відновлення управління фінансовим станом підприємства. Загалом, процедура фінансової реструктуризації є досить дієвим та ефективним інструментом подолання негативних економічних наслідків в діяльності суб'єкта господарювання, що виникають від впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

Список використаних джерел

1. Кодекс України з процедур банкрутства: від 18.10.2018 р. №2597-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.

2. Про фінансову реструктуризацію: Закон України від 14.06.2016 р. №1414-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19#Text>.
3. Крохмальова Н.А., Пузирьова П.В. Фінансова реструктуризація підприємств як фактор зміцнення їх фінансового потенціалу. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. №2 (225). С. 51-58.
4. Савенко Д.М. Оптимізація напрямів реструктуризації діяльності підприємства з метою забезпечення успішного розвитку всієї економічної системи. *Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики* : збірник тез доповідей V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Мукачєво, 11-12 квіт. 2023 р.). Мукачєво : МДУ, 2023. С. 113-114.
5. Слав'янська Н.Г., Єріс Л.М. Фінансова реструктуризація підприємств як засіб стабілізації їх фінансового стану. *Регіональні перспективи*. 2011. №6. С. 121-123.
6. Тарасенко І.О., Любенко Н.М., Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНУТД, 2015. 288 с.
7. Ткаченко М.І., Євась Т.В., Заярнюк В.О. Підходи до формування та ефективного використання фінансових ресурсів підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2021. №3 (19) - №4 (20). С. 45-49. URL: https://pnv.in.ua/images/Magazine/3-4_2021/3-4_2021-45-49.pdf.
8. Ткаченко М.І., Євась Т.В., Свідерська У.Ю. Фінансовий менеджмент підприємства в умовах невизначеності. *Подільський науковий вісник*. 2018. №3. С. 82-88. URL : https://pnv.in.ua/images/Magazine/3_2018/2/Tkachenko_vas.pdf.
9. Чорна Л.О., Євась Т.В., Мельничук Ю.М. Сутність, завдання, принципи та етапи управління фінансовим станом підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2023. №1 (25). С. 75-80. URL : https://pnv.in.ua/images/Magazine/1_2023/Chorna_Yevas.pdf.
10. Омельченко О.В., Швед В.В., Штифлюк В.В. Про деякі питання оцінки фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. № 68. 2022. С. 145-150.